

NATUREN I ERITREA

av

Emnetu Tesfay

Det er ikke mulig å forstå naturlivet i Eritrea hvis en ikke først kjenner landets geografi. Eritrea består av et triangel på 420.000 kvadratkilometer land med grense i sør til Etiopia, i vest til Sudan og i nord og øst til Rødehavet. Landet ligger i tropene på breddegrad 10 - 20° nord for ekvator.

Eritrea, som er et forholdsvis lite land, er mangfoldig både når det gjelder ^{topografi, klima og} skikker. Eritreerne selv deler landet sitt i tre hovedsoner alt etter høyde og de klimatiske forhold som setter preg på landbruket og buskapsen. DEGA ligger i den tempererte sone i høylandet over 7000 fot, WOYNE DEGA ligger i den mellomliggende sone hvis høyde strekker seg fra 5000 til 7000 fot og QUELLA ligger i lavlandet med varmt klima, fra 5000 fot ned til havnivå. De første to sonene er tett befolket, mens den tredje sonen er sparsomt befolket av små grupper nomader som vandrer over lavlandet til de finner beitemarker for dyrene og ^{var} til seg selv.

Eritreas klima kan deles i to : tørketid og regnetid. Regnetiden varer fra midten av juni til ut i august i sentral platå regionen, mens kystområdene i lavlandet som bare er ti minutters flytur borte, samtidig opplever sin varmeste og tørreste årstid. Høylandet har en bemerkelsesverdig jevn temperatur gjennom hele året, og forskjellen mellom den varmeste (mai) og den kaldeste (desember) måned ikke er mer enn 7°F. Et intenst, varmt halvvis ørken klima råder på Rødehaveskysten og i noen deler av lavlandet i vest.

Platået reiser seg steilt fra de omkringliggende ørkenområder på nesten alle sider, i en rekke dype skråninger eller stupbratte voller som på enkelte steder har en fallhøyde på flere tusen fot. Den vestlige halvdel av denne høysletten skråner mot Sudan, og de fleste elvene renner i denne retningen. Den østlige delen skråner mot Rødehavet. Disse høyledragene minner om så mangt. På avstand ser enkelte ut som gigantiske løvehoder med øyne og munn, andre som aper og elefanter. Det er trolig at disse figurene er tilfeldige fra naturens hånd, og ikke arbeid utført av forfedre, slik pyramidene.

Det sentrale høylandet skråner generelt mot vest, men på enkelte steder er hellingen fra sør til nord eller vice versa. I sør er stigninger på 8000 til 9000 fot helt vanlig, i nord strekker platået seg sjelden over 6000 fot. I nord finner vi åpne høysletter og mindre høye fjelltopper enn i sør, med et oppstykket, rullende platå. I øst strekker fjellene seg dypere til Rødehavesnivå som former en praktfull skueplass med stupbratte fjell. De åpne Danakil slettene, som ligger i "regnskyggen" av høylandet, får nesten ikke regn i løpet av regntiden. Men mens høylandet har tørketid, kommer det litt regn i januar og februar. På denne tiden av året blåser vindene mot land fra Rødehavet og skymassene samles mot det østlige stup.

Eritrea har mange elver, mange av dem er svært grunne og steile og er tørre størsteparten av året. Svært få renner det vann i gjennom hele året, med hyppige fossefall. Ingen av elvene er seibare bortsett fra Gash når den kommer til lavlandet og inntil den krysser grensen til Sudan. Den nordlige delen av Sahel lavlandet er snøfylt mens elvene renner mellom fjell og svære vulkanske klipper, noen med busker som vokser oppover de laveste skråningene. Alt er nakent og grått på de høyeste skråningene. Elvebunnen varierer i størrelse.

På tross av sand og fjell er det blomster over alt, blå, hvite, gule, røde og flerfargede. I september/oktober etter at regntiden er over, er fjellene i sentralplatået dekket med ville gule blomster og grønt gress, når den smilende planteverdenen er på sitt mest attraktive. Floraen i Eritrea er så variert som man kan vente seg i et land med slike kontraster i klima og høyde. I lavlandet er den tropiske vegetasjon vanligvis full av mengder med frukt. Det er hovedsaklig druer, appelsiner, meloner, vannmelon, sitroner, mandariner og bananer som fyller natteluften med skjønn dufter. I høylandet fins busker og trær i små grupper heller enn i store skoger, selv om der er skogkledde fjellsider, spesielt imellom høyden. Blant grønnsakene i sentral platået finner en pepper, løk, hvitløk, kål, tomater, bønner, salat og asparges.

Blant de majestetiske trærne i høylandet finner en store, eviggrønne nåletrær av juniperus typen. Platået er idag blottet for skog hvis tidligere utstrekning kan sees av av de flotte treklyngene som omgir kirkene hvor ingen trær er blitt felddt. Eucalyptus treet, som trolig er importert fra Australia, er plantet i alla befolkede områder og er dominerende i høylandslandskapet. Akasietreet er det mest utbredte treet i de lavere regionene i Eritrea. Det blir brukt til byggemateriale og til brensel og det gir også gummi. Andre trær er morbær, fikentre, seder, daddelpalmer, ville oliventrær og også et mangfold av planter, busker og kratt.

Av landbruksprodukter er TAFF høylendernes basisprodukt, og det mest utbredte kornslag dyrket i stor utstrekning i middel - og høyereliggende platåer. TAFF kan ikke brukes til å bake europeisk brød, men er ideelt til å lage INJERA, de infødtens flate og porøse brød. Dette kornslag er helt ukjent utenfor Eritrea og Etiopia. Durra er hovedproduktet til lavlandets bønder.

På Durra markene finnes det en plattform av tre, hvor det er vanlig å se unge gutter stå å skremme bort fugler som vil spise av grøden.. Sorghum markene i de vestlige lavland strekker seg milevidt og før kornet blir høstet er det lett å gå seg vill blant buskene som ligner mer på en skog enn grødemarker. Bygg blir dyrket de fleste steder på platået,

mens mais blir dyrket i de nedbørrike deler av Sør Eritrea.

Ville dyr finnes det ikke mye av. Dette skyldes hovedsaklig den ukontrollerte skogryddingen (de fleste bønder er avhengige av energi fra vedbrensel) og som et resultat av tyve år gammel krig. Det vanligste dyret i høylandet er hyenen, som kan sees eller oftere høres, når den er ute på nattlige turer. Bavianen viser seg i store flokker når de kommer ned fra fjelltoppene og de har en gjennomtrengende måte å bjeffe på. I de lavereliggende distrikter finnes gasellene i stort antall. Villkatter bor i fjellene og tar seg ned i nattemørket på jakt etter kylling og annen mat. De har store gule øyne i runde fjes og lange stripete haler.

Ulven, kort og grå men svært aggressiv, er noe helt annet. Den kommer også ned fra fjellene om natten og håper på å stjele en geit fra flokken. På grunn av dette har de fleste bønder hund. Disse er også svært aggressive, de kan skremme bort en ulv eller hyene på egen hånd. Overalt i Eritrea finnes det kaniner. Disse er små, grå og svært pene. De hopper over veiene i mørket, rett foran lastebilene og sjåføren saktner farten og lar dem passere.

Av de husdyrene som gir skjønnhet til det naturlige livet på landsbygda finnes det hester, esler, muldyr, sauer, geiter, hunder, alle slags husdyr med unntak av griser. Disse var svært tallrike før, men de ble nesten utryddet av etioperne og er ikke så tallrike i dag. Muldyret er absolutt det mest populære dyr, både til å ri på og til å bære byrder. I varme strøk er kamelen ikke bare populær, men uerstattelig for nomadefolket. Den har en evne til å overleve i mange uker uten mat og vann. Utenom det kan kamelen transportere en familie på fire personer med innbo, hvilken som helst distanse uten vanskeligheter.

Fuglene er tallrike og har ofte en vakker fjærdrakt. En skjelden, besynderlig art er berømt for sin unike pigmentering, som delvis er oppløselig i vann og inneholder en begrenset prosent metallisk kopper. De er et vanlig skue i tretoppene. De har lang hale, fjærtopp og er spinkle fugler, grønne i fargen med store røde flekker på vingene. De har den firfislelignende vanen å løpe opp og ned på greinene og sno seg inn i morsomme stillinger, hvor de stopper uten en lyd og holder øye med inntrengere.

Fuglene inkluderer også duer, som synger hele dagen, blå og sorte langnebbete fugler som ser ut som svaler, røde og grønne kjærlighetsfugler, biesnappere og honningfugl som fyller trærne med reir. Etter å ha tiltrukket seg oppmerksomhet, flyr en grå fugl, på størrelse med en stær, opp og viser vei til vill biens skatter. Den flyr fra tre til tre før den leder oss til det som inneholder vokskaken.

Rovfuglene er mange, glenten er den vanligste. Den finnes alle steder og er så djerv at den kan ta inn på kjøkkenet og stjele mat fra kaserollen og matrester på bordet. Som oftest ser man to forskjellige arter av de flerfargete afrikanske solfugler i de blomstrende trærne. Trappgås er også vanlige, spesielt i Danakil slettene. Høsefugler med sorte og hvite striper og raphøns finnes i det meste av landet. Vakre sommerfugler og fugler svermer over bølgende marker under en skyfri himmel.

Filfil er et iøyenfallende fruktbart landskap med marker som ligger ved fjellsiden. Filfil som betyr "elvekilde" beskriver umåtelig omfang av fjell og ikke bare elven som styrter nedover fjellene. Her er et stort landbruksprosjekt og kaffeplantasjer som drives av (EPLF) Eritreas Fri-gjøringsfront. Der er et nettverk av marker, fjell og daler fullstendig skjult av trær. Fullmånen gir gårdene et overjordisk preg.

I landsbygda i Eritrea starter dagen ved soloppgang når buskapen blir brakt til beitemarkene rundt landsbygda og bøndene går til arbeid på markene. Ved solnedgang kan en se og høre alle slags typer buskap komme tilbake til gårdene fra alle kanter. Det markerer slutten på en dag nær naturen.